

Száz éve született Hári Mária (1923–2001)

VÉGH JUDIT

könyvtárvezető, SE Pető András Kar, Hári Mária Kari Könyvtár és Forrásközpont

vegh.judit@semmelweis.hu

A konduktív pedagógiával kapcsolatban a legtöbb embernek PETŐ ANDRÁS neve jut az eszébe. A szakirodalom sokszor Pető-módszerként említi a konduktív nevelést, amely 2006-ban elnyerte az „Első magyar szellemi Hungarikum” címet.

Pető az 1920-as évektől foglalkozott a mozgásukban korlátozott gyermekek sorsának javításával. A konduktív pedagógiai módszert évtizedeken keresztül fejlesztette, egészen haláláig ennek tökéletesítésén dolgozott. Ebben a korszakalkotó tevékenységben legfőbb és legelhivatottabb segítője HÁRI MÁRIA volt.



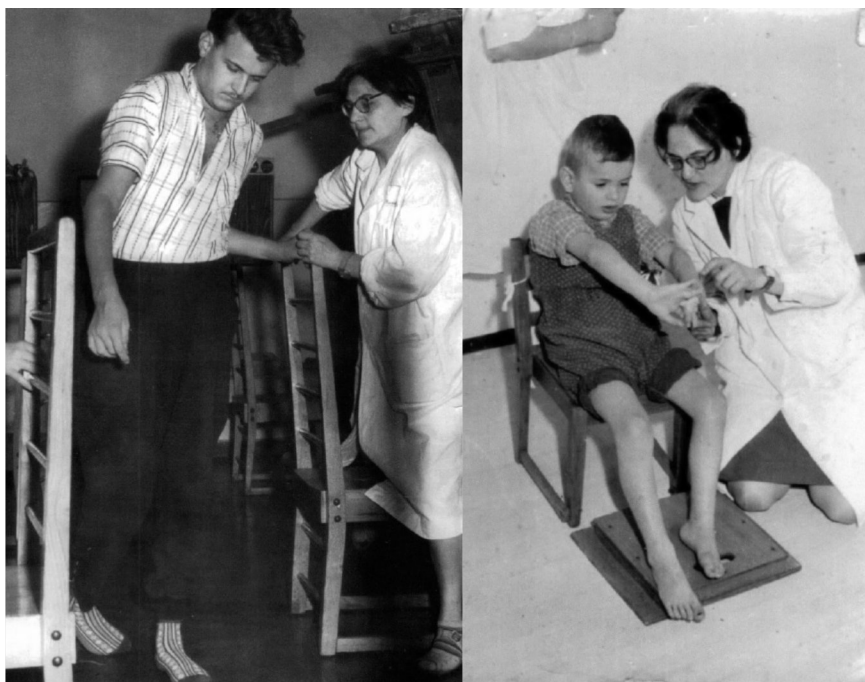
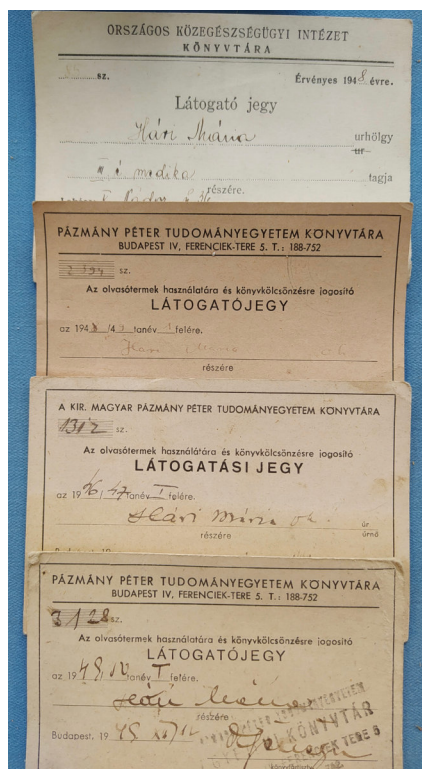
(fotó: SE Pető András Kar fotóarchívuma)

HÁRI MÁRIA Budapesten született 1923. augusztus 26-án. Édesapja DR. HÁRI GÉZA (1884–1947) bankigazgató volt, édesanyja WOLFINGER MÁRIA a háború után ápolónőként dolgozott. Egyetlen lánytestvére HÁRI ANNA (1919–1983). A budapesti Baár-Madas Református Leánygimnáziumban érettségizett 1941-ben. Érettségi után elvégezte a hároméves Tánc- és Mozdulattanítóképző Országos

Tanfolyamot. Az itt szerzett ismeretek birtokában a mozgássérült gyermekeken szeretett volna segíteni, ezért rendszeresen kijárt a „Nyomorék Gyermekehonba” (így nevezték a mai Mexikói úti Mozcásjavító Általános Iskolát). Itt tanulmányozhatta a mozgásfogyatékosok korabeli ellátását. 1944-ben, a háborús viszontagságok közepette fizikai munkára kötelezték: nappal szövőgyári, ruhagyári munkásként dolgozott, éjjel gyakran betegeket ápolta a kórházakban.

A háború után jelentkezett az orvosi egyetemre. Kezdő orvostanhallgató korában, 1945-ben ismerte meg PETŐ ANDRÁST, aki abban az időben még a saját lakásán, a Klotild utca 4. szám alatt (ma Stollár Béla utca) fogadta és kezelte a mozgássérülteket. Már az első találkozás nagy hatással volt a fiatal medikára. Petőnél a kezeléseket során valami egészen más, magasabb szintű és komplex hatást ismerhetett meg, amely óriási különbséget mutatott az általa már ismert gyógymódokhoz képest. Lenyűgözte a mozgásbeli problémák gyökeresen új megközelítése és kezelése, amely a mechanikus hatásokon túl egyfajta pedagógiát is tartalmazott. Ez a forradalmian új, holisztikus szemlélet, amely a mozgásfogyatékoságot tanulási zavarként értelmezte, annyira magával ragadta az ifjú Hári Máriát, hogy egyetemi tanulmányait félre téve, teljes odaadással, csak ezzel akart foglalkozni. Ahogy ő fogalmazott: *„Pető megismerése után egyetlen pillanatot sem akartam elmulasztani az életem, alkotásaim megfigyeléséből.”*

1946-tól medikusként dolgozott a Gyógypedagógiai Intézet Mozgásterápiai Osztályán. 1952-ben kapott orvosi diplomát. 1955-ben szakorvosi vizsgát tett termé-



Fent: Hári Mária munka közben; jobbra: könyvtári olvasójegyei (fotók: SE Pető András Kar archívuma)

szetes gyógymódokból, és ekkor már részt vett a gyógypedagógusok képzésében is. 1960-tól adjunktusként az Országos Mozgásterápiai Intézet igazgatóhelyettese volt. 1963-ban megalakult a Mozgássérültek Nevelőképző és Nevelőintézete, (továbbiakban Intézet), amelynek Hári Mária előbb igazgatóhelyettese, majd Pető András 1967-ben bekövetkezett halálát követően igazgatója, később főigazgatója lett. Ebben a minőségben 1994-ig, nyugdíjba vonulásáig tevékenykedett. Vezetése alatt mindig követte a Pető által kijelölt utat. Célja volt a konduktív pedagógia ismertté

és elismertté tétele, valamint a konduktorképzés fejlesztése. Számos nemzetközi konferencián tartott előadást, több nyelven írt tudományos közleményeket, amelyek egyre több szakember érdeklődését keltették fel a konduktív nevelés iránt. Az Intézet és a Pető-módszer bemutatását nagyban elősegítette egy 1986-ban a BBC által készített film. Miután több országban is levetítették, a világ minden tájáról folyamatosan érkeztek a látogatók az Intézetbe, hogy személyesen ismerhessék meg az ott folyó munkát. Számos külföldi család hozta el Budapestre agyi bénulás következté-

Balra és jobbra: Hári Mária kitüntetéseiből; középen: Diana walesi hercegné 1990-es látogatása során kitüntette Hári Máriát. (fotók: SE Pető András Kar archívuma)



ben sérült gyermekét, akik a Pető-módszernek köszönhetően később önálló életvitelt tudtak kialakítani.

A konduktív nevelés mellett az Intézet nem kevésbé fontos feladata volt a konduktorok képzése. Hári Máriának köszönhető, hogy az Intézet a felsőoktatási rendszer részévé vált. A Nevelőképző első évfolyama 1967-ben államvizsgázott, így ettől az évtől már hivatásos konduktorok dolgoztak az Intézetben. Ezek a szakemberek egyfajta pedagógusok voltak, akik a fejlesztő munkát a pedagógiai munkával párhuzamosan végezték. Szükség volt tehát arra, hogy a konduktor hallgatók tanítóképzésben is részesüljenek. Kezdetben a Budapesti Tanítóképző Főiskolával szoros kapcsolatban zajlott a konduktorképzés, melynek eredményeként konduktortanító végzettséget lehetett szerezni. Ma már a konduktorhallgatók a második félév végén három féle specializációból választhatnak: az óvodai, az iskolai, és a pedagógiai rehabilitáció specializációk más-más korosztály konduktív nevelésére készítik fel a hallgatót. Mindezt egy intézményen belül.

Egy felsőfokú képzést nyújtó tanintézetben központi szerepe van a könyvtárnak. Az Intézet könyvtárának gyökereit Pető András tekintélyes méretű magánkönyvtára jelentette, amelyet otthon, a lakásán tartott. Ezek jórészt orvosi könyvek voltak, de számos

filozófiai, vallási, természettudományi, szépirodalmi kötetet is találunk a gyűjteményében. A könyveket Pető halála után költöztették át a Villányi úti Intézetbe. Ez a gyűjtemény a konduktív pedagógia megalkotásához használt szakirodalmat tartalmazta. Hári Mária gondosan megőrizte a könyveknek Pető által kialakított rendszerezését, és ez alapján fejlesztette tovább a gyűjteményt. A legújabb szakkönyvek vásárlása mellett számos hazai és külföldi szakfolyóirat beszerzésére is talált lehetőséget. Hári Mária volt az első, aki könyveket írt a konduktív nevelésről, oktatói tevékenységéhez kapcsolódva pedig számos főiskolai jegyzetet is készített. Ezeket a mai napig használják a konduktorképzés során. A konduktív nevelés lényegét egy néhány oldalas írásban foglalta össze „*A humán alapelv a konduktív nevelésben*” címmel. Ezt a művét sok nyelvre lefordították. Halálának huszadik évfordulójára megjelent egy ünnepi kiadvány, amelyben öt nyelven olvashatjuk ezt a gyönyörűen megfogalmazott gondolatsort. Már nyugdíjasként, 1997-ben megírta a konduktív pedagógia ötvenéves történetét. Ez a könyv egyben Pető András élettörténete is. Az ÁKOS KÁROLYVAL közösen írt „*Konduktív pedagógia I.*” című könyv alapmű minden konduktor számára. 1988-ban angol fordításban is kiadták Londonban.



Pár kötet Hári Mária életművéből

A Villányi úti Intézetben még nem volt önálló könyvtár, a könyveket szekrényekben tárolták, és külön szépirodalmi gyűjteményt állítottak össze az intézet kezeljei számára. Könyvtár-ügyben komoly előrelépést jelentett az 1985. áprilisában felavatott, Kútvolgyi úti épületbe történt költözés. Itt már önálló terekkel rendelkező, valódi könyvtárat alakítottak ki. Ugyancsak ekkor alakult meg a Villányi úton az iskolai fiókönyvtár. Az Intézet felvette alapítója nevét, és *Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete (MPANNI)* néven működött tovább.

A könyvtár állományának gondozását eleinte ideiglenesen felkért könyvtárosokra bízta, nem volt állandó könyvtáros. A konduktor hallgatók akkoriban inkább a Budapesti Tanítóképző Főiskola könyvtárát használták. A képzés fejlődésével azonban egyre inkább erősödött az igény az MPANNI saját könyvtárának fejlesztésére. 1992-től BALOGH MARGIT személyében szakképzett könyvtáros vette át a könyvtárépítést. Munkája során útmutatást és sok segítséget kapott Hári Máriától, vele szoros együttműködésben fejlesztette és vezette a konduktív pedagógia egyetlen szakkönyvtárát. Pető András régi könyveiből különgyűjteményt alakított ki, a szabadpolcokon szakrendbe rendezte a könyveket. 1999-re a teljes könyvállomány szabadpolcra került. Fáradhatatlan és szakértő munkájának eredményeként egy minden tekintetben korszerű, a felsőoktatás szakirodalmi igényeit kielégítő, témájában a világon egyedülálló szakkönyvtárt hozott létre. Balogh Margit a könyvtárfejlesztés mellett könyvek, kiadványok szerkesztésével is gazdagította a szakirodalmat. Csaknem 18 éven át vezette a könyvtárat.

2007-ben egy HEFOP pályázaton elnyert támogatással ismét megújult a könyvtár. Nagyobb alapterületen, korszerűbb berendezéssel működhetett tovább. Ekkor vette fel Hári Mária nevét. 2017. augusztus 1. óta a Semmelweis Egyetem Pető András Karának szervezeti egységként, *Hári Mária Kari Könyvtár és Forrásközpont* néven szolgálja Olvasóit és a konduktív pedagógiát.



Az SE Hári Mária Kari Könyvtár és Forrásközpont bejárata ma (fotó: a szerző felvétele)

Olvasmányok

- Balogh Margit. Dr. Hári Mária mint szerző és mint könyvtárépítő. In: *Emlékkönyv : Dr. Hári Mária (1923–2001)*. Szerk. Kollega Tarsoly István. Budapest: Pető András Főiskola; 2014. pp. 36–52.
- Balogh Margit (szerk.). *Hári Mária (1923–2001)*. Budapest: MPANNI; 2005. 97 p.
- Hári Mária. *A konduktív pedagógia története*. Budapest: MPANNI; 1997. 389 p.
- Kállay Zsófia. Az intézményfejlődés folyamata. In: *A konduktív pedagógia kézikönyve: Több mint gyakorlat...* Szerk. Kollega Tarsoly István. Budapest: Semmelweis Egyetem Pető András Kar; 2019. pp. 79–96.
- Kollega Tarsoly István (szerk.). *Emlékkönyv: Dr. Hári Mária (1923–2001)*. Budapest: Pető András Főiskola; 2014. 204 p.
- Kollega Tarsoly István. A konduktív pedagógia könyvtára és szakirodalma. In: *Kollega Tarsoly István (szerk.). A konduktív pedagógia kézikönyve: Több mint gyakorlat...* Budapest: Semmelweis Egyetem Pető András Kar; 2019. pp. 97–102.

A felhasznált képek forrása: a Pető András Kar fotóarchívuma, illetve a szerző által készített képek.